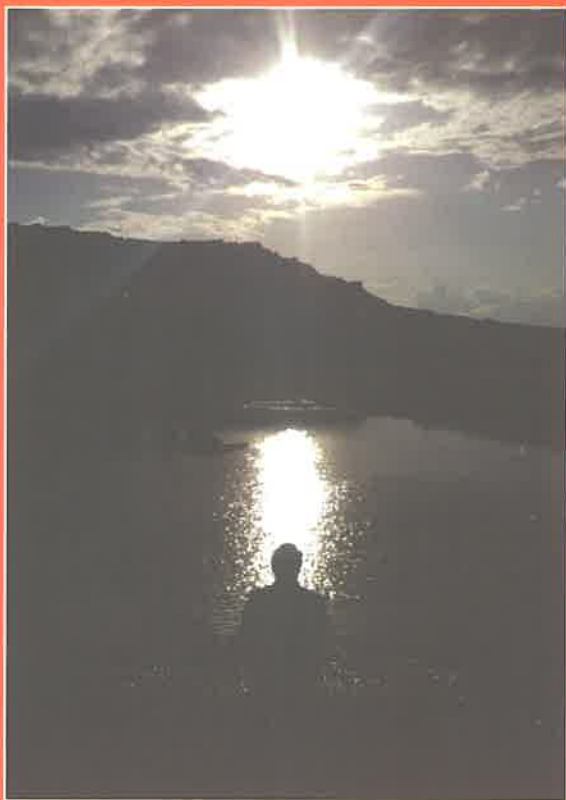

İlyas GİZLİGÖL

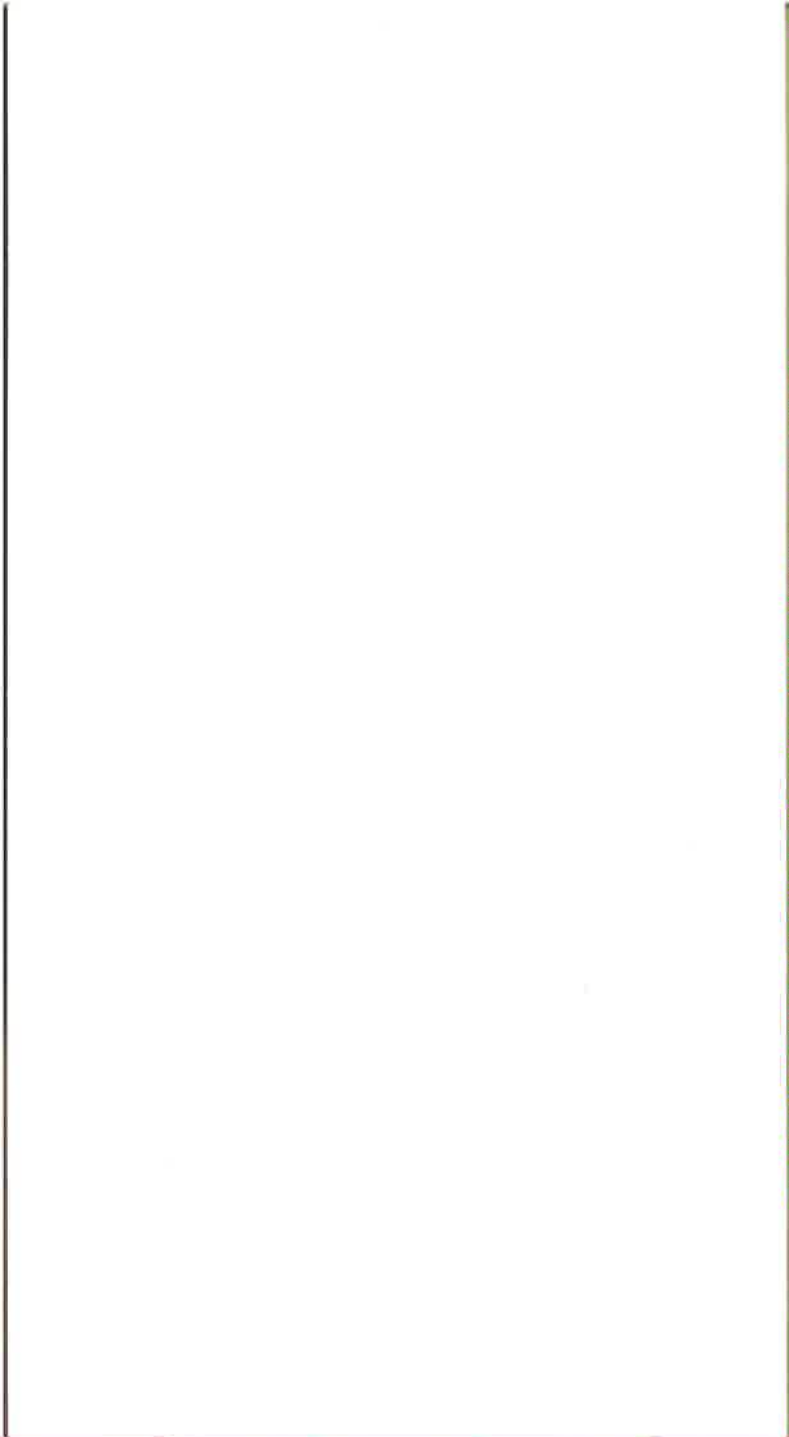
Arîn Rê Dêrî

Kapak Foto: Enver Akçiçek

Wêşanên Arya

Îlyas GÎZLÎGOL

Arîn

Rê

Dêrî

Weşanên Arya

Arya Yayıncılık-**Weşanên Arya**
aryayesilelma@gmail.com
aryayayincilik@gmail.com

Seri No: 199

Helbest

Arîn Rê Dêrî

Mizanpaj: Turan Erdem
Redaktör: Ahmet Kırkan
Editör: Genim Renas
Sertifika No: 12277

Çapê yewin: 2015
ISBN: 978-605-4876-20-4

Çap: Gülmat Matbaacılık
Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi Kat: 3 E Blok No: 4 (1NE4)
Topkapı / İstanbul
0212 577 79 77

© **Weşanên Arya** 2015

© Bu kitabın yayın hakları 'arya yayıncılık'a aittir. Yazarın ve yayınevinin izni olmadan çoğaltılamaz, kopyalanamaz, kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz.

Merkez Mah. Ali Sk. No:17/11 Bahçelievler / İstanbul
0532 223 71 31

Îlyas GÎZLÎGOL

Arîn

Rê

Dêrî

Weşanên Arya

Ê ki Zeredi

Qisa vernî	7
Qewma Kurdî	11
A Dinya û Na Dinya	12
Gula Wesarî	13
Ez û Derwêşe Evdî	14
Name Cinî Ya	16
Qeçekliya Ma	18
Mergê Kalî	20
Ziwa	22
Şari Mende	23
Keynaka Dersimî	24
Biwazê	26
Mebi Hesûd	27
Renga Cinîya Weş a	28
Bi Tersa Eşq	29
Gunayo Şirin	30
Ney Bizanê Ke	31
Înson Xo Zanayîşa	32
Rastameyîş	35
Verê-Verkan Qelbê Îsonî	37
Herimnayene	38
Bawerî	39
Şima Danê Çal Ro	40
Kuçeyê Tengî	41
Sipas Bawkalan Rê	42
Dewa Gole	43
Daşinaşnayîş	44
Vengdayîş	45
Dimilî Biyo "Zaza"	46
Perskerdena Min	47
Helbestê Sey Manî	49
Roj û Roşnayî	50
Korfamiye	51
Qey Saeta Kêmi Ya	52
Eke Nêşka	53
Dest Lebayîşêk	54
Zip û Ziwa	55
Ez Nêzana Ti Kotî Ra Ya	57
Bilasebeb	58
Pers Ra Şik Yeno	59
Keyeyê Zuran Veşa	60
Dinya De Mistêmani	61
Qedê Derwêşî Biya	63
Qelema Qederî Bişikîyo	64
Xo Bi Xo	65
Hesab	67
Ka	68
Bohemya	70
Eşqê Homayî	72
Ma û Bêsûdiye	73
Wa Înson Bo	74
Vêre Gird	75
Tersê Îsonî	76
Delal	77
Bêtamîye	78
Beno Na Xeyrîna	80
Arin	82
Koçberî Ma	83
Tersê Dahanê	85
Destanêk Nûstox	89
Bêwayir Mendiş	90
Dinya Biyo Verg û Xeş	92
Keynê Rindê	94
Kozika Zerî	96
Ez To Rê Bimerdayê	98

Îlyas GÎZLÎGOL

Serra 1988 de sûka Sêwregi de ameyo dinya. Serra 1995 de dest bi mektebi kerdo. Mekteb o sifteyîn û lîse Sêwregi de wendo. Serra 2007 de Sêwregi ra qandê Unîwersîteyî vejîyayo şîyo Kibris, uca de Zaningahê Rojhelatê Nezdî de perwerdeyê xo yê berz qedînayoy. Nuştox, serra 2008 ra nat bi zarê Dimilî helbest nûseno. Serra 2014 ra nat Sêwregi de maxlûmîni keno. Ge-ge helbestê cî rojnameyê Newepelî di vejîyênê. Nuştox zewejîyaye yo û bi nameyê "*Arîn*" yew kênaya ci esta. No kitabê ci yo sifteyîn o.

Qisa vernî

Helbestê(şîir) seba heme ziwanan cayêka cîya tepêşena. Dinya de her memleket û her zivan de helbestê esta û seba her zivanî helbestê sey zumrudê zivanîya ya. Nuştoxê ke zivanê xo zaf baş zanê û hîsanê xo ra xeberdar ê ke sîfetê şaîrîya name benê. Şaîrîye karêno zaf çetin o. Însonî seba ke xo îfade bikerê helbest nusenê. Însonî helbest rey de hîsanê xo vejenê teber û xo îfade kenê.

Helbest, zanayene û şînasnayene îfade kena. Goreyê weznî yan bêwezî, goreyê kafîyeyî yan bêkafîye yena nuştene. Helbestê zafanê bi heyecanêka vajîyêna û wendoxî ana heyecan. Helbest, edebîyatî mîyan de beşa tewr zor û zehmet a. Çünke şaîr ziwano ke nûseno bi eya bîyo yew. Eke şaîr(ganşîr) zivanî mîyan de nêlawîyayo helbest başan nêşkeno vejo meydan.

Edebîyatê kîrmanckî bi helbestêna, mewlîdê *Ehmedê Xasî* ya, dest pêkeno. *Mewlîdê Kirdî yê Ehmedê Xasî* serra 1899 de Amed de çapxaneyê *Lîtografya* de weşanîyayo. Nê kitabî ra dima *Bîyîşa Pêxamberî* ya *Usman Efendîyê Babîjî* serra 1903 de nûsîyayo û labelê serra 1933 de Şam de weşanîyayo. Beyntarê serranê 1970-80 de

eserî tayn ê, çünke o dem de ziwan û edebîyatê kurdî qedexe bî. Eserî bi nimitena ameyê nuştene. Medreseyan de kitabê kirmanckî ameyê wendene. *Eqîdetu'l Îman ê Mela Mehemedê Mela Ebdulxefûrê Hezanî, Beyatname yê Şêx Selaheddîn Firatî, Mewlûd ê Mela Mehemed Elîyê Hunî* û sey nînan çend eseran kes eşkeno bihûmarno. Xusûsen nê eserî muhîtêndo sînor kerde de mendê. Wendekaranê medreseyan nê eserî zafanê bi destxeta zêdnayê û xo mîyan de vilakerdê. No ekolo kan o. Ekolo kan tena şeklan ê kanî şuxulnayê û nuşttoxê nê dewrî medreseyan de resayê. Ekolê neweyî ra merdimo tewr ravey Malmîsanij o. Semedê kirmanckî Malmîsanij merdimanê tewr giranan ra yo. Maceraya helbest a kirmanckî ya modern bi Malmîsanîjî ya dest pêkerdo heta nika zaf mintiqayan ra zaf merdiman helbestê nuştê. Weşanxaneyî Vateyî dest bi weşanî kerde tepîya, weşanê kitaban ê kirmanckî û weşanê helbest a kirmanckî de hereket zêdîyayo. Zaf merdiman, seba ke ziwanê xo biseveknê nuştu û kitabê xo weşanayê. Kovara Vateyî de hamnanê serra 1997 ra heta ewro nêzdîyê 300 heb helbest vejîyayê. No seba zarê ma hûmarêno zaf muhîmî îfade keno.

Sey ke *Ahmed Arîfî* vato “*Şairîye karkerîya namusî ya.*” Şair qandê xo nê, seba însônîye qehirêno. Derdê şairî tena yew nîyo. Şair heme çî xo rê derd keno û goreyê ney ciwîyêno. O semed ra tim tena yo û derdê ke kes pa eleqedar nêbeno, şair bi înana xo dejneno. Û her şair

wendoxê helbestêxo, her wendox zî şairê helbestê yo. Helbestê beyntarê wendox û şairî de şina û yena. Her şiyayîş û ameyîş de helbestê newe ra înşa bena. *Nerûda*, helbest a ke nusîyaya êdî malê şairî nêvînenno. Çunke wendox helbestê şirove keno û goreyê rewşa xo manayî neweyî dano a ye. Ge-ge wendox eynî helbest rê, cîya-cîya zemanan de sewbîna manayî bar keno.

Helbestê *Îlyasî* seba banderbîyayîşî zaf weş ê. Helbestan ê ey de hawayêko epîk/destanî esto. labelê çaxo ke merdim waneno, merdim ci ra zaf kêf gêno. Ganî ez vaja, gama ke mi nê helbestê redakte kerdî, mi tira zaf kêf girewt. Ge merdim vînenno ke şairî Homayî de leje keno ge zî Homayî rê eşqê xo îtiraf keno. Halê trajîkî destê ey de sey çiyê huyatîya îfade bîyê. Şair, heme mijaran ser o fikirêno û no fikiryayîşî helbestan de xo de eşkera û îzah keno. Şair tim haya yo û çorşmeyê xo agahdar keno.

Mintiqaya Sêwregi de badê *Usman Esad Efendî* eserêko telîf çin bî. No eser seba ney muhîm o. Her çiqas şair, helbestanê xo de fekê Sêwregi bişuxulno zî formê standartî ra zî xeberdar o. Tayê cayan de ma mudaxele kerd, formê standartî ma şuxulna zî zafine meylê şairî ney ser o bî. Ez hêvîdara ke sey nê eserî, eserê ma bizêdîyê û zarê ma heta ebed payîdar bo.

Ahmet KIRKAN

Mêrdîn 2015

QEWMA KURDÎ

Piyê mi vatê ma qewmê zerencî.
Tayê ma awî tayê ma bejî
Ling û çengeyî tim û tim sûrî
Deşt û zozanan de ver a rayberî

Vêreyi girdî milê kilmî yew ma yê
Çar û çilpî, gez û max ware yê
La xo bi xo danê seydwanî
Goştê ci rê pêro tamojikî bî.

A DİNYA Û NA DİNYA

Ma rê ronayo kitabêk
Vato meşimê şerabêk
Mojna rind û xirabî
Û va dinya de vilabê

Însonî do beşekerê
Nêva nê do sekerê
Ê do nefsi kotî berê
Ma do heqî bişê bikerê

Eke aqil nêdeyayê
Ma kesî çiçi zanayê
Eke feke zî biçîrnayê
Kesî çiyêk nêzanayê

GULA WESARÎ

Gula wesarî sey gonî sûr a
Ti vanê qey perrê hewzî ser sond werdo
Boya kakilê cenetî xo resnayo dinyayî ver
Gula wesarî sûreya gonî hesûdnena
Rengê xo ya bena pakîya qeçekê qundaxî
Roje bena aşiqê tîjî şewe bena aşiqê aşmî
Gula wesarî boya pîzeveşnayîşî ya,
dermanê dirbeta kor a
Gula wesarî çekuyê orteyê ziwani ya
Eke rew pûç bo, gule bena gula mezeli
Gula mezeli bêboye û betam a

EZ Û DERWÊŞE EVDÎ

Rojêk Derwêşê Evdî ame kêberê mi

Mi ra pers kerdi cayê evin

zerrîya mi de çiçî yo

Mi va Derwêş sey kilama Arifê Cizrawî

Mi va sey helbestê Cegerxwînî

Derwêşî va ti sey kami xort ê

Mi va Derwêş ez sey Rustemê Zalî

sey Egîtî şêr a.

Derwêşî va ti sey kamcî koyî û zinarî yê

Mi va Derwêşê Evdî, ez sey Zagrosî û sey

Qendîlî ya bargiran a, sersî honîk a...

Derwêşî mi ra pers kerd:
                  heme çî pêro reseno kotî
Mi va Derwêş: heme çî reseno ziwane
                  teyrêbazî yew yew reseno orteye zerrî
Va Edûlê kam a, koti ra dest dana
Mi va Edûlê, pepûka kewta daristanê mi
Biya şikefta eşîrda mi
Û Derwêşî lew na çareyê mi
Va bîmane weş û war.

NAME CÎNÎ YA

Tarîxê cinîyan tarîxê eşqî û heskerdene yo
Sifte pitekî dima kênekî û dima cinêkî
Qirrek barî yê çim xasekî yê û name kîbar ê
Ge benê maye ge benê waye û tim benê rayîr

Eke kes destanê ci bi eşqa tepêşo
Merdimî rê dinyayî kenê orteyê cenetî
Labelê yew fin cîgera ci veşena û bermena
Ay dest nîyo zerrî tenik a heskerdena cî gird a

Name cinî ya, sey ala rengîn a sûr û hewz a
Leteyênê ci zerd a, eke derstirma bo derd a
Rihe ci ge beno wisar ge bena payîz
Û lepanê cinî de tena eşq arêbeno

QEÇEKİYA MA

Yeno şima vîrî qeçekîya verên
 Kaya hezar serran, ê kuçeyî û derî
 Qazaxa dîmlaç û sewlê lekaşî⁽¹⁾
 Destê lincinî û lingê dirbetinî

Ariq ariqî ser o xewlî bîyê mil o
 Gulleyê sûrî çimê şeytanî bî
 “Çimpistika⁽²⁾” roj xo rê kerdê tarî
 Delemeyê⁽³⁾ textînî pêt çekerdenê

Ne hesûdîye ne xezelîye estbî
 Jû fine nêgirotê xezelî mizirî
 Sondî werdê maran û pêran ser
 Keynekan lehtî nayê pê ver

Leylî jû roja roşanî roneyayê
Hêlaneke tim jû dara girêdeyayê
“Cizdo cizdo qanekî⁽⁴⁾” qiseyêna
“Pûrtiya Silêmanekî⁽⁵⁾” estanîkêna

Yeno şima vîrî qeçekîya verên
“Serêsalê pîr biyê qûrbanê kalê⁽⁶⁾”
Tûlîk⁽⁷⁾ herinde golfê gavuran bî
Qeçekîya ma tim weş û war bî

Felek çorşmedê ci ra gêrayê,
rojêna eyamweş roja seydi ya
Çimanê ey ver o biluskî tedeyayî,
emrêna neway serre qedîya

Merg nê dinyayî rê girweyêno,
aşt-naşt nêadano rihî anceno
Hewna rih nêdabî se va ey:
“Pêro no bî, no dinya maçekên o.”

ZIWA

Naxirî ser xilîya gome
Wa kes nêkero lome
Tunik de nêmend yome
Qey na qore çewt ame

Emserr qet nêzêdêna
La pere giroti bideyna
Kesêk no bela nêdîna
Qey na qore çewt dîna

Qijqijikê hamnani ra yo
Homayî yaxer⁽⁹⁾ nêdayo
Merdim bol bermayo
Nika çi no xişm dayo

ŞARÎ MENDE

Ez renga bêbextîye de menda
Siyayê mi renga erebkî ya
Sipîyê mi dûne cixara ya
U sûreya mi renga gonî ya

Ez huşkeya xeleyî ya menda
Newe bêrenga şîn û zeng a
Mor û belek a na menga
Û neyarî rê sey ala cenga

KEYNAKA DERSÎMÎ

Tiya nêşina no welat ra
Roşnayîya şina çiman ra

Tiya nêkewena rayîra dûrî
Eke ti şire eşq zî bî zurî

Tîya sereyê xo nêgîna
Eza xo re derdêk gîna

Tiya vana yew açarno
Nêzana kamo to bireyno

Tîya mi çiman ver ra şina
Û vana ez fina qet nîna

Ez roje ver a sodire bêra
To goş de biwane ê deyîran

La ez to ra zaf heskena
Qet meşo bêrî to maçîkena

BÎWAZÊ

Eke ma bidê pê paştî
Ma do nêkewê şaşîye

Eke ma bivinê ê raştî
Ma do nêkewê şehtî

Eke ma bi zanê azadî
Ma do bikişê koleyî

Eke ma bibê xoserî
Ma do nêbê sey verî

MEBÎ HESÛD

Arêdi qet gema pûş û palaxe
Wa qet estûna to bibo max

No dinya ra kê xo ya çîyêk berd
Kamî bê xaseyî⁽¹⁰⁾ xo de çîyêk be erd

Malê dinyayî rê perpijênî⁽¹¹⁾
Selaya ci deyêna badê ezanî

RENGA CÎNÎYA WEŞ A

Rengî qandê çaputan nîyê
Qandê porê keynekan ê
Ge por sûre ge por siya yê
Û zerd ê tayê zî kesk ê

Eke ê xo tayê bixemilnê
Ê rengan bi xo ya weçinê
Merdimî zî xo ra ravernê
Û zerri sey teyran bipernê

Ne rengî yenê fistanan ro
Benê qelem yenê çiman ro
Çiqas yenê dest û bazî ro
Û xasekîye anê ê guman ro

BÎ TERSA EŞQ

Jew ma mendî şewa tarî de
Rew çadir û doşegan arêdi
Mevinde estora ma xarîdi
Hende ke ma nêdiyo çare de

Biewnî nêyarê ma biyê vergî
Nika ling û qirrike ra zaf dergî
Eke ti bigîrê xo çiman mergî
La ma benê engûra kergî

Heta ke sitari nêdano şorî
Nêyarê ma biyê ker û kor î
Ma do dekewê qelişta xorî
Xo rê bigîrê lay û murayî

GUNAYO ŞÎRÎN

Şima jew kerdi seyda
Xo rê guna kerd peyda
Ma rih û insonî ey da
Homayi tewbe key da

Bi înan ke ez kewta guna
Vanê ke raşt nîyo wina
La ney xo rê qafa leqina
Şima do dekwê guna

NEY BÎZANÊ KE

Merdimî de bibo hesûdey
Qet nevînenno rî huyatey
Qet jew finêk bikerê goştarey
Kes qet nêvano çiçî va ey

Merdimî de bibo tim zurî
Şar ci ra rew keweno dûrî
Wa qet bizano teyr u tûrî
A dinya⁽¹²⁾ de o nêvineno hûrî

ÎN SON XO ZANAYÎŞA

Însonî xo çiçi ya kerdbî şaş
Kamî finêk ci rê vatebî haş
Kam ame ci dima bîbî kaş
Çi hendayêF rew bî lekaş⁽¹³⁾

Serra diwês meng doşbîbî
Qet cara tebayêka şad nêbîbî
Ma çirê bêaqil mendîbî
Çi hendayê rew bîbî koleyi

Însonî rew xovistbî fekan
Nika warpay şiro bi Meke
Çiçî reyneno pere û çekan
Çî hendayê rewbibî bindestî

Kê zanayê inson beno har
Embazi rê wina beno mar
Se bikerê ê xo ra nîno war
Çi hendayê rewbî qeşmerî

Tim rindîye bikere keko
Ti Memê Alan ra bî Beko
Bizane ke vernî cehenemek o
Çi hendayê rew bî bêbextî

Kotî de ti qeçêk vînenê şa bike
Çiyo ke ti rind zanê ey bike
Kar o ke karê to niyo ey meke
Ez vana tim û tim insonek bi

RASTAMEYÎŞ

Ma kuçêye de raştê pê ameyê
Wexta herinde lingî bî şenikî

Ma dalde de matê pê mendî
Rewna dest nêdabî pê winasî

Ma çiyêk kerdbî winî pê zerri ra
Ne ez ne aye nêzanayê se bikî

Ma çimanê xo ya pers kerdê
Uca de herinde rijîyayê hersî

Ma qisa kotî ra biyarê ke se ra
Nêmendî bî qet pîya jû henekî

Ma bi şîreta kewtbî pê gan
Qederî rew abirnayîbî rayîrî

Ma uca de bêhes rayîra xo vurunê
Dima kes zano hewnê şewêkî

VERÊ-VERKAN QELBÊ INSONÎ

Mi eke rêç ramitê ver a qelbê insonî
Mi dî çend benê zerrî ra çim siyayî

Bizane eke her jû qewmî ra jû ziwani
Biwane helbesta ê ke zerri ra şikîyayê

Kes goştarîye nêke ro bilbil û zingilî
Kes wexta nêgîno xeber û mizgînî

Ti nêdê çorşmedê xo qedr û qîmet
Ti manenê erd û asmên de bêmînet

Ne ke eza vana wa tede nêbo xeletîye
Kesi rewna zano nêbeno bêxeletîye

HERÎMNAYENE

“Rayîra morcela şehîyaya
Qula çarîngan qelişîyaya
Halîna mîlçik kişîyaya
Dest ra zî giştêk birîyaya”

BAWERÎ

Eke

No kêber, kesî bero

No kul, kesî ya şiro

Wexta

Pize ra yo weşeno

Qesba û zerrî ra beno

Vanê

No name kêber

Çirê kesi keno hember

Wazenê

Tim heme çî dil û can

Weş û war bo gan

ŞİMA DANÊ ÇAL RO

Şal neyêna şima ver.
Qet sîya qet sipî

Şar neyêno şima gana.
Qet nika qet dima

Rî neyêno şima ser
Qet tal qet şîrîn

Keso şima xo ya nêverdo.
Keso şima çîyêna nêreyno

Wa ziwanê şima, kardî ya şima ra tûj bo.
Wa aqilê şima, gamêka şima ra vernî de bo
Biewnî şima danê çal ro, xo bipawê

KUÇEYÊ TENGÎ

Kuçeyê tengî, embiryanan a yewbîyayîş o
Vanê: “Ma tas û koçik sahan û sênî yê”

Kuçeyê tengî de doşî gunena doşi ro
Pê ra hesnêbo zî silom deyena pê

Kuçeyê tengî leqa bîyenê her û bergîran
Jew cayê verênan bî sîyan a xêmilnayê

Kuçeyê tengî ne axayan û began ne ê bînan ê
Kam şino ê înan ê kam ravêro⁽¹⁴⁾ ê înan ê

SÎPAS BAWKALAN RÊ

Ziwan û şarê ma ez şima rê deyndar
Ziwanê ma yo erjiyayê ez bi to ya har

Vajê no dinya de çirê estbî karê ma
Eke tarîx de çinêbîyayên no şarê ma

Bawkalê ma qeyretê ma nêbiyê tirk
Ereban, farisan û tirkan a kes beno rik

Balê xo ma zî bidê ziwani
û ey rê bide qîmetêk
Kurmanc, Dimilî, Soranî pêro benê xetêk

DEWA GOLE

Sêwregi de dewe, dewa gole ya
Mîyan de vaş, dar û awe bol a

Warê ci de estê encilî⁽¹⁵⁾ sayî
Kerre û kuçana beno kayî

Vanê heme çî gan weşîye ya
Daristan de dar, dara mêşe⁽¹⁶⁾ ya

DAŞINAŞNAYÎŞ

Hîna vanê nê kurdî kam ê
Qay nêvînenê ma şekerê şam ê
Nika ma jew xo ser de di tamîyê
La bi înana ke ma bol xam ê

VENGDAYÎŞ

“Keynê qirrika to sey qirrika marî
Sîyayîya porî sey şewa tarî
La bo ka to tam nêkerdo şarî
Bêrî wa ez nêwera nê jahrî”

DİMİLÎ BÎYO “ZAZA”

Dimilîperesto mevaji ma kurdî nîyê
Çiman ake ma pêro jew may ra bîyê
Welate ma cêr de di yê, cor de di yê
Tayê soran ê tayê goran ê û dimilî yê

Dimilîperesto mevaji ma babetna yê
Biewnî ma pêro pê mîyan de helîyayê
Welat bêwayîr mendo ke veşnayo
La neyarî ma, qandê xo herimnayê

PERSKERDENA MÎN

Keko ez ne Fînî ya ne Filîpînî ya
Hezaran serre ke Kurd û Dimlî ya

Keko ziwane mi ne fariskî yo
û ne zî salmekî yo⁽¹⁷⁾ la Zazakî yo

Keko ez ne sunî ya ne zi şîî ya
Ne destirme yê Erebî ya ne Tirkî ya

Keko ez welatê xo ra heskena
Çirê bextê min sîya yo, perskena

Keko ez esta biewni Homerosî
Bawer meke nuştêyê Barbarosî⁽¹⁸⁾

Keko kitabê raştî, ake biwane
Awesta de zî esto la zîwan no zîwan o

HELBESTÊ SEY MANÎ

Hewran xo ra rijna varan
Hît û loçik bî perê daran
Morceleyî kewti qula maran
Şên bî zerrîya citkaran

Gama pê fetilna qeçekan
Înan rê virakerd mayan
Şane biyê porê keynekan
Û geverî⁽¹⁹⁾ akerdê lajekan

ROJ Û ROŞNAYÎ

Roj bi roj asmênî xeyal kerdê
Hewran senî rojî ver o merdê

Bilaheqî ra çimî qet nêgirotê
Tim û tim çorşmeyi xo rovitê

Şewa tarî ameyê qaxû⁽²⁰⁾ girewtê
Hezar çilaya ci bibîyayê nêrotê

Roşnayi ra ey winî heskerdê
Resman de tim roje neqşkerdê

KORFAMÎYE

“Bi şima ke qewetê ma nika hendo
Bê rê qelîşê ra biewnî kam mendo
Ma şima nêzanê no tarix verên o
Tersê kamî ra hendi rew çebêno”

QEY SAETA KÊMÎ YA

Ewro bela cor ra varabî
Di mewteyî pê hete de bî
Min zî werte de saf girewtbî
Ax no çi derd o yarabî

Jew kalo heştay serre bî
Jew zî la pîranêk qeçêk bî
Kal xo rê şîbî nan bigîro
Qeçek mekteb ra amebî

Kalî ser o qamyon dêmdayeyêbî
Qeçek zi mînîbuse pay kerdbî
Her di zî leza-leze gan dabî
Keyeyê di keyan rê adir kewtbî

EKE NÊÊŞKA

Eza nêêşkena helbest binûsa
Zerrî ra kesî peybihesna
Çekuyanê eşqî pê resna
Û ez nêêşkena ê hêrsa bîrijna

Eza nêzana vatena eşqî
Ewro birema rayîra meşkî
Meşt xo vîra kena heqî
Û herinde gêrena araqî

DEST LEBAYÎŞÊK

Na cinî zaf aynemezên⁽²¹⁾ a
Sey kutikan şeş heb zayêna
Ma mi xo rê dîya tezêna
Key ke na bimiro ez zewicêna

Se kerdê cinî nêmerdbî
Teselîya mêrdekî kewtbî
Vatê na mi rê ke ardbî
Ey sereyê xo werdeyê

Eke qet ma werzê şefaqên
Biewna kewto ser ariqên
Ezî rew nusnena tarixên
Heq kena çare de maçekêk

ZIP Û ZIWA

Emserr rî qet nêhuwa
Erdi bîyo zip û ziwa
Melayî wendbî dua
Wesaro ke perê tuyan

Naxirî ser xilîya gome
Wa kes nêkero lome
Tunik de nêmend yome
Qey na qore çewt ame

Emserr qet nêzêdîna
La pere girot bideyna
Kesêk no bela nêdîna
Qey na qore çewt dîna

Qijqijikê hamnani ra yo
Homayî varan nêdayo
Merdimî bol bermayê
Nika çi no xişm dayo.

EZ NÊZANA TÎ KOTÎ RA YA

Rindek û xasek ti ê kamî ya
Sey çam, esmer û qirrik barî ya

Werte de daristanî, warpa ya
Ez nika tersena ti beno ke ê şarî ya

To eskijê werda qirrik de asaya
Ez vana ti nêweşîye rê daru ya

Xezala di linga ti zaf kebanî ya
Bax û baxçeyî mîyan de ti marî ya

BÎLASEBEB

“Demeyê gonîya insonî rijyayê
Mesela yew qeç ra zi vejîyayê
Pêro gird û giranî arêbîyayê
La pê qedînayîşî rê tim haya yê”

PERS RA ŞİK YENO

Zanayeyê ra çîyêk pers beno
Aqil û famî dima çîçî yeno
Zanaye uca de tayêk vinderêno
Vano bê aqil û fam se beno

Merdîm merdîmî ya nêkeno
Kes qet pîze pê nêveşneno
Dem û dewranî herimneno
Vano bê aqil û fam se beno

Wayîrê persî aqil nêçebêno
Famî dima qet çîyêk nêbeno
Verê aqil û famî pîsîye beno
Ney bizane dima rast nêbeno

KEYEYÊ ZURAN VEŞA

Nêşkeno dîyar bo merdiwana
Vano eza kena şira Nîrwana⁽²²⁾

Ezo demeyêk uca de bimana
Dima pers kera gelo mende cayêna

Kes vajo heyat pêro beno zuran a
Cara asin bîyo çewt dindan a

Bextê to dana mevaje cayêna
Nameyê xo meke zurker tayêna

DÎNYA DE MİSLÊMANÎ

Mislêmanî nêakenê Quran
Pêşênê xeyratan rê sîy û mûyan

Hatîla⁽²³⁾ musxaf de vano biwane
Mezgi mekerê perê kuyan

Finêk inan kerdo derg ziwan
Ti bê estanikan inan rê biwane

Vanê la key bibo ke rojawan
Kergan ê şarî rê anê luyan

Adirê cahnimî biyo ê bînan
Homa û cenet tena ê înan

Kamcî sûke⁽²⁴⁾ vînaya kerda talan
Şimsêr û adira visto malan

Înan çime de însone kewto zîyan
Û bi xo, xo doşenê sey mîyan

QEDÊ DERWÊŞÎ BÎYA

Ez çar paya şîya ver a derwêşî
Vatê ke: “Ney bol merdeyî kerdê weşî”
Merdimo ke ci huya çarna nêweşî
Biyê hêrs kilawêk ra vetê hargoşî

La ke ez resaya ney mi visna pêro
Mi ey rê va ke: “Ez tena û şima pêro
Eke ez zana goniya nêgireyana pêro”
Tersa ra va ke: “biewne ma nêdê pêro”

Mi va: “La ti ne şêx ê û ne derwêş ê
Qet ti do çin o aqil hendê ju mêşêk
To de ilm û zanayîşê nêkeno qîrşêk
Eke ti qedê xo bê nêkenê serkêşîyêk”

QELEMA QEDERÎ BIŞIKÎYO

No çi qeder o sîya, no çi bêtamî ya
Qey na peşke qal û bela ra erzîyaya

Ancî no dinya de ti kewta pêşîya mi
Nika coka xo pede verdayo ya mi

Ne ez dermanêk Homayi ra vazena
Ne zî ez nê qederî rê gazincêna

Ma eşq sey pîze mirdîya qeçî yo
Eke wexto ke çinbo kesî ar keno

Bê zewtana xo rê eşq û hes arêke
Kuçeyan ra bimano eke zerrî bî barêk o

XO BÎ XO

Pêkiştîş nêbeno qet xelat
Erd şima rê nêbeno welat

Nênceyê nanî bibo ke miraz
Qet wa tayêk ver o bibo pîyaz

Heq dirbete girêdano laya
Kulî nêveradano bi şima ya

Înson xo de bivîno xezelîye
Dima xo de vînenno xeletîye

Hema bena rindîya insonî
Erd û asmên yeno ziwani

Elyas, vano ke kerdbî înan
No dinya ra şîyê bêîmon.

HESAB

“Nêvano eke ez herom biwera
Herinde ez insoney ra dût a

Vano tunîka mi wa qet pîrr bo
Şar hende şeno vajo xirpo”

KA

Ka pêlê Ehmedî Xanî
Ka xortê dindan mircanî

Ka nê zimbêl qeytanî
Ka nê estorê rewanî

Ka o Seidê Ap Mami⁽²⁵⁾
Ka o Memê Alanî

Ka xezalê di lingî
Ka mil de di tifingî

Ka qiseyê bêxeberî
Ka estanîkê teberî

Ka na herinde dengbêjî
Ka na herinde çîrokbejî

Ka rayîra Homa û pêxamberî
Ka ameyîbî musxaf û rayberî

Ka vaje ke Elyasê verî
Ka xasekê rengê keyberî

Ka mergê bindestî
Ka Dimlî ya helbestî

BOHEMYA

Newe eza zana
Roşnî adîr û hêvî biyo sûrî ser
Coka tena vinderêna.

Ez verî ewnîyayê renga robarê kewe
Ez herra bêkes de ewnîyayê çorşmey xo
Ez zaf xorî ewnîyayê erd û asmên ra
Û ez roja vewre varayê biyê kâl

Hewrê tariyan de mi qelem kerd xo dest
Mi rayîra raşt pawitê musxafi ser o
Tim û tim ti xo ra perskerdê

Vengê barîyan nê, vengê tersî nê
La mi qîrayîşa, la mi leja, sewtêna
Wexta pêlê zerriya mî lerzayê
Sewtê min çorşme tersana yê

Ez wexta tena mend bîya
Mî balişnâya xo hewnan ver eştê
Seba çi çî vatê
Kamî ez dîyê, zîwanê xo gaz kerdê.

EŞQÊ HOMAYÎ

Pers persa bigêre keyeyê Homay
Ci ra kêmi meke selamê embazey
A roj bigî xo hete kaxiz û qelema
Ez qandê eşqê Homayî serxoş a

Bêguman esto çin o yew o raşt o
Wa persbo no cehnim çirê viraşto
Eke şayê insonî bidayê bêguna
Wa kes adire di neşaye wina
Heme çî ey ver o beno bêziwan
La ma rijênê sey perê tuwan

MA Û BÊSÛDÎYE

Eke ma bişîyayê Homayî hete
Ma persi bi kerdayê heqîqetî
Çirê no dinya de ma bîyê qet î
Labelê ma dî nêmend taqetî

Şar çewres serre beno şî asmên
Eke ma nêreyno nimaj û dîn
Ma do sekerê o dinya do bîn
Û qewm miyan de ma bî xaîn

Qey no gunayo rojê pers bo
Qey roj bê ro mil do raşt bo
Eke ma qet xo vîr ra nêkerê
Qey ma rê zi sûdo doş⁽²⁶⁾ bo

WA ÎNSON BO

Wa pê gillîyê çim û binê çimê de bivîno kes
Wa rayîra raşt bifetilno lejî ra nêmano
hes û bes

Bibo merdimî çorşme ra xeylêk
kitab û musxafi
Bibo merdimî di şik û aqîla nêrono xo rê dafi

Însonî rê qet hadre ra nîno nê
mirazî û ne ca zî
Însonî eke no fam nêkerd wa tarî
de bivîno Hîcazî⁽²⁷⁾

Kes nêbo zerrî xirab û hesûd, wa qet
bibo eksugey⁽²⁸⁾
Kes wexta kêfweş û dilşad o rindîye
bena nexşey

VÊRE GIRD

Sey leteyêke dewî yo
Ti vanêk xiyaro awî yo
Eke o merdimî sawîyo
Merdim sey esteyî bicawîyo

TERSÊ ÎNSONÎ

Pîyê mi vano ke şeytanî
Însonî rê sewlî ronayê
Ma kesî nêva: “Nê nebatî
Yew nefes de kamî dayê

Ma kamî riştê nê alemî”
Nê gureyî ey ronayê
Senîn biyê nê ziwani
Kesî do çiyêk bizanayê

Ters nêzanayê insonî
La heme çi mendayê
Wexta no bîyê xirabî
Kes xo ra nêtersayê

DELAL

Delal eşqê to ra ez kewta geme
Şarî vatê bîyo xînt mi nêkerd xem
Delal ti xoseri ya ez hepsa
Eke rojê ke ez destên dê to tepêşa

Delal ti kewta mi çiman pawena
La ez ne seydwana ne zi harêna
Delal rî dê to ra ez biya derwêş
Mi xo rê deyîrêk kerd bîya kêfweş

BÊTAMIYE

Bêrê ma dekewê çiman
Wa qet hewrî sîya û tarî bê
Wa qet bilusikî bitadeyê
Bê wa qet qeyam zî biqilayo

Dinya zî axir dewr bo
Qisa ser bê, qisa ser qahwe bî
Tî bê rê wa Sêwregi qet dew bo
Wa Şeytan Kuçesî⁽²⁹⁾ de tutin nêmano

Bê wa awa meyîtan bigireyo
Bê wa layî bivisîyê
Wa govendî bibirîyê
Wa diza Sêwregi werte ra di cayî bo

Bê wa awa Hec Xidirî⁽³⁰⁾ bipeyso
Wa sersîya hamnanî qota seri bihelêno
Bê ma şîrê vewra Qerejdaxî⁽³¹⁾ biveşnê
Bê wa qet ma bê daristanî bê
Wa qet ma
Bê sol
Bê aw
Bê nan
bimanê
Bê to xora tam çin o.

BENO NA XEYRÎN A

Beno heqê to rê na xeyrîn a
Çi karê to esto nê dinya ya
Tiyê kenê sekerê no pey ra
Me vajê ez kamî rê gureyaya

ARÎN

Ey Arînê ti keynaka mi
Ti şîrîna û şekera mi

Ez to rê bigîra murakêk
Û kesk û sûre bo zolekêk⁽³²⁾

Eke ez biewna ti haya ya
Ewnena ê çîmanê sîya ya

Arîn ti xasekîya welatî ya
Homyî ra mi rê xelat a

Huyena ti, ez bena kêfweş
Bermena ti, ez bena nêweş

KOÇBERÎ MA

Gama mi tim kewta rayîra to dîlber
Xemê mi nîya cayê çadira koçber
Wesar kotî de çirê nika erd vewr a
To ez kerda adirgan⁽³³⁾ bê, ti ê virar a

Veng mend ver a miyanê zerrî ma
Xasekê ax kotî de menda rayîra ma
Ne rayîr şaş bîya ne boye kewta mi
Ne ti vaya min a ne zî koleya mi

Biewnî zerrîya mi to rê biya nermek
Ti mi rê xezala di linga mirûz meke
Vazdayîşa ti amêya nê îni ser ra
Şiyayîşa to aqilê mi berd sere ra

Şan û şar, la wa çiman ra dûrî bo
Ti halîn viraje çimê mi rê ware bo
La herinde qalbê mi tîya meke kor
Eşîra to dar viraşt nêşina ser û cor

Ez bê to qeta nê mirena meters
Mi cara to kesêk ra nêkerda pers
No deştê şima yo, koçber bîya to rê
No qalbê min kewto to lepe, axx bêrî

TERSÊ DAHENÊ⁽³⁴⁾

Girdanê ma, girêy vistî ma ver û, dafî ronay
Labelê qeçekî de ma xeylêk çiyana tersanay
Ez nêkena xo vîr ra, ma keyeyê kalîkî de bî
Pîrêna çim kuho estbî, lingî hîra ronayê.

Çorşmedê ci ra pîsingî,
a tip û tena tim ronîştê
Yew fin selawatî antê,
yew fin qalê mergi kerdê
Kalikê mi a pîre rê vatê dayê,
ez nêzana çirê
Hela şanî maya mi ci rê tayê
mast û rib erşawitê

Mî qeşmerîye kerdê, vatê na pîra bulikî şina
Ma pêrunê ci rê vatê dahenê, ez çar serre bîya.
Şewênda îneyî, vengê kewt mî
goşan û bermiyêk
Cinîyan vatê dahenê merda,
mi merg wexta dî

Xewfî çorşmêyê mi gêrewt, orxan
mi ser o bî telî
Serrî raverdê ma çi wext mizirîye kerdê
Maya ma, ma dahrenêya tersanayê, zerrîya ma
Zerrîya ma biyê tenîk, a pîr şew
hewnan de ma dîyê

Ne şewe ne roj tim, ma do bi dayê dahanê
La ma pîran û nebatan ê erdî ra tersanayê
Ters ra ters hesab esto, çilêyê ma bîyê huşk,
Saqêyê ma şikîyayê, û ma duayî zî kerdê

Vatê linga şima nîro sî ro, rizqê şima hîra bo.
Coka hewnan de,
lingê ma ameyê estanê merdan ro.

DESTANÊK NUŞTOX

Bi nameyê qeraşan û koyan a
Çeku bi çeku rîjnaya
Herf bi herf xemilnaya
Veng bi rext û tifingan a
Rîçeyê ma kewena xorî
Û doza ma rayîra rast a
Sondê ma tekoşîn a ma
Sey şikefta Mixemedî
Sey behro sûrê Mûsayî
Û dirbetê gandê ê Îsayî

BÊWAYÎR MENDÎŞ

Kurdî cara xo rê wayîr nêvejîyayê
Rewna ra tim şarî rê destirmayê
Ma dinya de heme çî ra ca mendê
Ca ameyê ma mezel xo rê kendenê

Qewmê bînan jewane rayîra xo vînê
Ma pê rê biyê neyar rayîra xo vurinê
Kurdî cara xo rê wayir nêvejîyayê
Tim û tim karê şarî rê gureyayê

Mevajê keko na tepîya ma sekerê
Yew qore bieşkê xo rê xizmet bikerê
Kes rojêk bi roja çimanê xo akero
Kes rewe museno kamo rayîr biramo.

DÎNYA BÎYO VERG Û XEŞ

Rew girdbê qeçekêno
Şima nêzanê pîzeyê zilmî
Çend gird o û çend bêmiraz o
Rew girdî bê qeçekêno

Şekerê şima rew helîyêno
Rizqê şima herinde tirawêno
Zilmê zorî ne qeçek vano
Ne qij ne pîl û ne kokim!

Roj keno ke şiro awan
Ray nê menda kes biremo
Sitar çin o, wesar qedîyayo
Sersî çin a kes xo bido dalde

Rew girdî bê qeçekêno
Şimşêra zalîmî biya tuj
Rehma Homayî qehrê Homayî vîyarnayo
Dinya bîyo verg û xeş
Şima girdbê şima xo reynenê.

KEYNÊ RINDÊ

Keynê rindê ti bê keyeyê ma
Na sûke de qet çin ê sey ma
Maçêk bide weş bo kêfê ma
Pak û delal bo wa rihê ma

Keynê rindê ti bibe veyva ma
Bêrî şênayî bidê na şêmûga ma
Wa abîyo ke rizqê kêberê ma
Û wa tim bihuyo no rîyê ma

Keynê rindê bê bibe gula ma
Bi toya wa bêro wesarê ma
Wa pêtbo estuna keydê ma
Ti bê wa biqedîyo qahrê ma

KOZIKA ZERÎ

Mi hewn de xo dilberêk dîya
A game şadbîya kozika zerrî

Bejna ci sey mewêri barî ya
Ez tersena kaya şewa tarî ya

Porê ci sey tîjîya zerq dano
Ez tersena bimano mi gan o

Çime ci sey renga mercan î
Ez tersena nêbo ser ê şanî

Venge ci sey bilura gawanî
Ez tersena eke roj şiro awanî

Lewe ci sey enguri da sûr ê
Ez tersena vajê bê ma biwerî

Dima ez nişkê ra hilo bîya
Ez tersena ke a remaya şîya

EZ TO RÊ BÎMERDAYÊ

Ez yew darêk bîyayê
Mi zimistani pelî rijnayê

Eşqa wesar bi pawitayê
Eke ti mi hete de mendayê

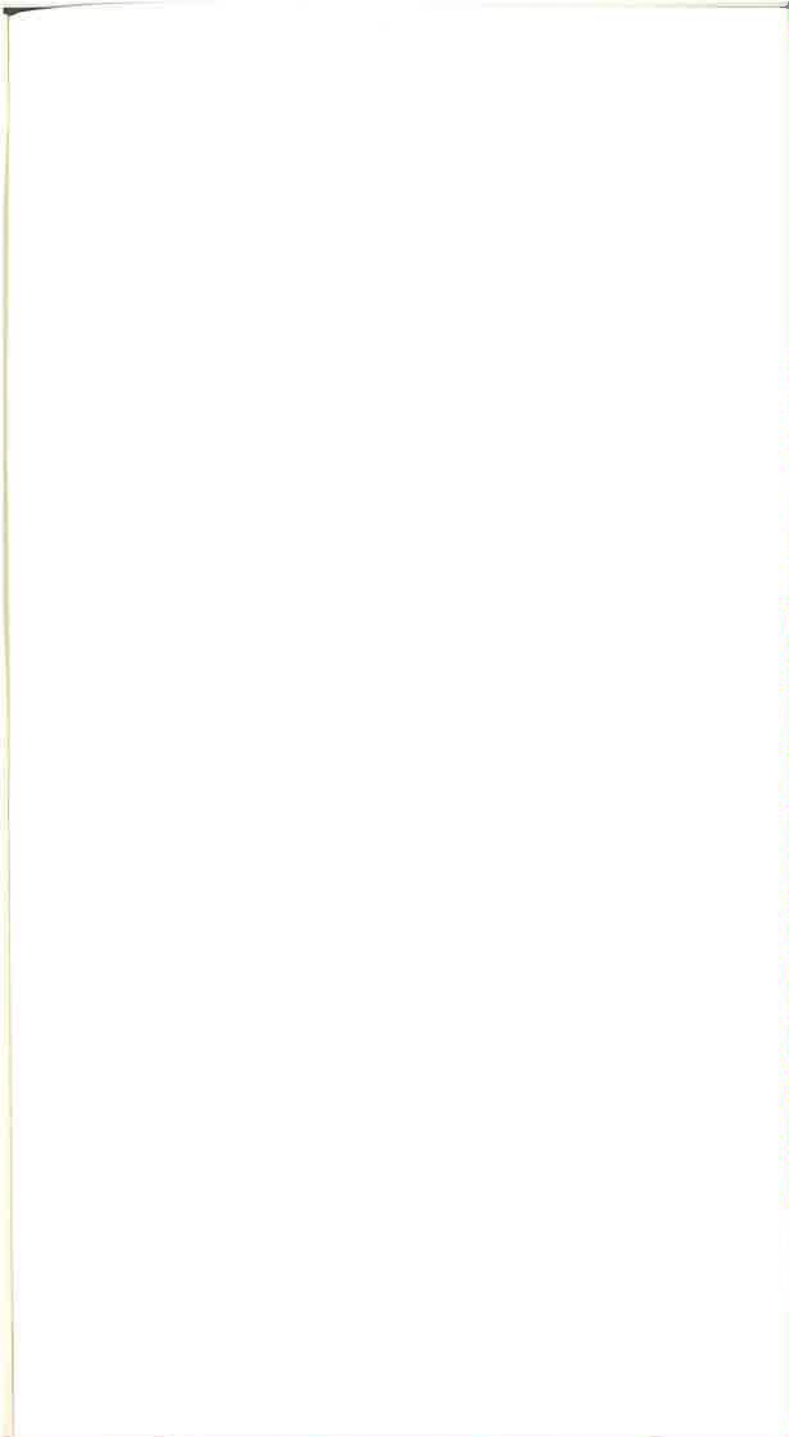
Ez yew camî bîyayê
Mi to re virar akerdayê

Eşqê mi ti zî bi pawitayê
Eke ez to rê bi mendayê

Ez yew welatêk bîyayê
Mi lejkerî tim pêresnayê

Eşqê mi ti zî bi girewtayê
Mi vatê ez to rê bimerdayê

- 1-Lekaş: Çekal
  - 2-Çimpistike: Kaya çimgirewtişi.
  - 3-Deleme: Soqa, Gerineke
  - 4-Cizdo cizdo qaneki: Kayêka Sewregî ya
  - 5-Pûrtiya Silêmaneki: Kayêka Sewregî ya
  - 6-Roşanê Gaxantî de gedeyî ber bî ber gêrenê û kayvateyî vanê.
  - 7-Tûlik: Kayêna ke bi çuwe û goga yena kaykerdiş.
  - 8-Aplêsayiş: Çilmisiyayene
  - 9-Yaxer: Varan
  - 10-Xase: Kefen
  - 11-Perpijîyayene: Seba ci zaf kede dayene
  - 12-A dinya/ Adinî: Axret
  - 13-Lekaş: Çekal
  - 14-Ravêrdene: Viyartene
  - 15-Encile: Încire
  - 16-Mêşe: Mazêre
  - 17-Salmeki: Salma, bêmana
  - 18-Bi manayê Tirkan a nusîyayo
  - 19-Gever: Erq, rayîra awe
  - 20-Qaxû: Endîşe
  - 21-Aynemez: Anlamaz (tr)
  - 22-Nîrwana: Goreyê felsefeyê Hindistanî cayo tewr berzo ke merdim eşkeno bireso ci, îfade keno.
  - 23-Hatîla: Bêbeyntare
  - 24-Bi manayê şaristanî ya
  - 25-Merdimêno Sêwregij o.
  - 26-Doş: Agêro
  - 27-Hîcaz: Meke û Medîne
  - 28-Eksuk: Eksik ra yeno. Na çeku zafine seba cinîyan şuxulêna.
  - 29-Şeytan kuçesî: Sûka şaristan ê Sêwregî.
  - 30-Hec Xidir: Nêzdiyê Sêwregî awbendêk o.
  - 31-Qerejdax: Nêzdiyê Sêwregî koyêk o.
  - 32-Zolek: qumaşo hurdi
  - 33-Adirgan: Adirca
  - 34-Dahenê: Bi manayê Dadî Henîfa yena.
- Şair. Ganşir

İlyas Gizligöl

Arîn Rê Dêrî

Bêrê ma dekewê çiman
Wa qet hewrî sîya û tarî bê
Wa qet bilusikî bitadeyê
Bê wa qet qeyam zî biqilayo

***

Rojêk Derwêşê Evdî ame kêberê mi
Mi ra pers kerdî cayê evin
zerrîya mi de çiçî yo
Mi va Derwêş sey kilama Arifê Cizrawî
Mi va sey helbestê Cegerxwînî
Derwêşî va ti sey kami xort ê

Arya Yayıncılık

www.iskenderiye.com

ISBN: 978-605-4876-20-4

9 786054 876204